

Vyjadrenie SRK

k návrhu metodiky rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na rok 2021 a samotnému rozpisu (§ 102 ods. 2 písm. e) zákona o vysokých školách)

- 1) **Slovenská rektorská konferencia („SRK“) vyjadruje nesúhlas s poklesom dotácie pre verejné vysoké školy na rok 2021 o približne 23 mil. Eur.** Ak je vzdelávanie jednou z priorit vlády SR, pokles financií na verejné vysoké školy je nepochopiteľný. SRK upozorňuje na rast výkonu vysokých škôl, ktorý je preukázateľný v medzinárodných rebríčkoch ako SCIMAGO alebo v odborných svetových rebríčkoch, rastie výkon podľa databáz Web of Science a SCOPUS. Požadovať zvyšovanie kvality činností a zároveň znižovať financovanie je v úplnom rozpore a nerealistické. **SRK žiada, aby celková dotácia na vysoké školy vyčleňovaná zo štátneho rozpočtu rástla priamo úmerne s celkovým nárastom ich výkonu.**
- 2) **Vítame viaceré inovatívne prístupy najmä s ohľadom na kvalitu tvorivej činnosti,** je však potrebná **dlhodobá stabilita kritérií.** Ak budú podmienky objektívne a vopred známe, transparentné, bude metodika široko akceptovaná. Doteraz sa rozpočet medziročne navyšoval, rok 2021 bude prvýkrát vo výraznom prepade. Možno očakávať viaceré negatívne dopady vrátane poklesu záujmu o štúdium na vysokých školách v SR, pokračujúci odchod študentov do zahraničia, hromadné prepúšťanie zamestnancov a pokles v stabilizácii kvalitných zamestnancov.
- 3) Nedostatočné financovanie vzdelávania má celospoločenský dopad, ktorý sa odzrkadľuje aj vo verejnej diskusii. Vzdelávanie nie je len o príprave na povolanie, ale je o výchove jednotlivcov ako úspešných osobností. **SR potrebuje budovať občiansku spoločnosť a je dôležité, aby naši obyvatelia boli vzdelaní.** Na to je nevyhnutné **hľadať spoločenský konsenzus.** Jedinou konkurenčnou výhodou Slovenska už nemôže byť len lacná pracovná sila.
- 4) **SRK víta zavádzanie parametrov, ktoré majú podporovať kvalitu vedecko-výskumnej činnosti. Koeficient intenzívnej výskumnej činnosti („KIVČ“) si vyžaduje dopracovanie, aktualizáciu údajov, ale mal by byť spojený aj s objektívnymi a transparentnými procesmi hodnotenia a udeľovania domácich grantov, ako aj zriadením schémy na podporu mladých výskumníkov a vyššou finančnou podporou doktorandov.** SRK žiada vytvoriť časový priestor pre vysoké školy na prispôbenie sa novým pravidlám v súlade s princípom súťaže, objektivity a transparentnosti. Zníženie finančných prostriedkov pre menšie verejné vysoké školy môže byť likvidačné, pričom ohrozené môžu byť aj jedinečné študijné programy, ktoré sú medzinárodne akceptované a vyhľadávané. SRK upozorňuje, že v SR chýba štátna vedecká politika, ako aj jasný zámer smerovania vysokoškolského prostredia v súlade s potrebami hospodárstva, ktorú výkonnostné zmluvy nenahradia.
- 5) Vysoké školy majú viaceré veľmi vážne pripomienky k metodike rozpisu. **SRK žiada, aby sa 90 % garancia vzťahovala na celý rozpočet vysokej školy pre rok 2021,** tak ako to bolo deklarované predstaviteľmi MŠVVŠ SR na zasadnutí SRK. Časovo rozložiť znižovanie koeficientu KA na tri roky, napr. po tretinách. Nedá sa hovoriť o rozvoji, ani stagnácii, ale o prepade. Predstavitelia verejných vysokých škôl a ministerstva by mali pracovať na spoločnom konsenzuálnom postupe.
- 6) Navrhovaná metodika nezohľadňuje ďalšiu významnú činnosť vysokých škôl a to vzdelávanie. Platný vysokoškolský zákon definuje vysoké školy ako vrcholné vzdelávacie, vedecké a umelecké ustanovizne, pričom ich hlavnou úlohou je poskytovanie vysokoškolského vzdelávania a tvorivé vedecké bádanie alebo tvorivá umelecká činnosť. **Napriek deklarovanej snahe o zvýšenie kvality ponúkaných študijných programov, napriek otvárajúcemu sa procesu hodnotenia kvality vysokých škôl podľa nových štandardov, transformácii študijných odborov a programov sa uskutočňuje radikálny zásah do financovania verejných vysokých škôl.** Týmto SRK nespochybňuje dôležitosť vedecko-výskumnej činnosti a umeleckej činnosti na verejných vysokých školách. SRK upozorňuje, že pri navrhovanom znižovaní objemu prostriedkov pre verejné vysoké školy je ohrozený nielen súčasný štandard vzdelávania, ale ohrozené môžu byť aj úspešné projekty vysokých škôl, ktorým sa podarilo v roku 2020 uspieť vo výzve „Európske univerzity“ s dôrazom na inovácie a excelentnosť vzdelávania a medzinárodnú spoluprácu.

- 7) **SRK upozorňuje, že vysoké školy, ktoré boli úspešné vo výzvach pre dlhodobý strategický výskum a vývoj, majú pri takto zníženej dotácií ohrozenú implementáciu a spolufinancovanie získaných projektov.**
- 8) **SRK upozorňuje na rozpor medzi preferovaním profesijne orientovaných bakalárskych študijných programov a novým koeficientom KIVČ, ktorý kladie osobitný dôraz na kvalitu v druhom a treťom stupni vysokoškolského štúdia.**
- 9) **V súvislosti s hodnotením vedecko-výskumnej činnosti vysokých škôl SRK namieta voči preradeniu kvalitných časopisov zverejňovaných v otvorenom prístupe („Open Access“), resp. ich chybnému zaradeniu, do najnižšieho kvartil. Jedná sa o stovky publikácií, ktoré rozdelenie dotácie významnou mierou neobjektívne deformujú. Otvorený prístup a otvorená veda sú pritom v centre záujmu výskumnej politiky Európskej komisie, na ich podporu sa sformovala cOAlition S, ktorá presadzuje Plan S. Ambíciou je, aby všetky výstupy z verejne financovaného výskumu boli verejne dostupné od roku 2021. K otvoreniu prístupu sa najnovšie prihlásila aj Agentúra na podporu výskumu a vzdelávania a v SR sa pripravuje národná stratégia na podporu otvorenej vedy. SRK žiada bonifikovať kvalitné OA časopisy z medzinárodných kvartilov Q1 a Q2.**
- 10) **SRK upozorňuje, že absencia explicitného návrhu na rozpis kapitálových finančných prostriedkov eliminuje rozvojové aktivity verejných vysokých škôl a ignoruje prirodzenú existenciu nepredvídaných/havarijných situácií. Rozpis dotácie na rozvoj verejných vysokých škôl je so sumou 20 mil. € vyšší o polovicu v porovnaní s kalendárnym rokom 2020. Preto SRK navrhuje presunúť minimálne 1/2 prostriedkov z dotácie na rozvoj do výkonov vysokých škôl, čím by sa aspoň čiastočne znížil výrazný prepád zdrojov v porovnaní s rokom 2020.**
- 11) **SRK žiada, aby bola každá zásadnejšia úprava či zmena v metodike rozpisu dotácie pre verejné vysoké školy predvídateľná, transparentná a zároveň motivujúca dosahovať lepšie výsledky vo vzdelávaní ako aj vedecko-výskumnej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti. SRK tiež opakovane žiada viacročnú stabilitu metodiky.**
- 12) **Rektorky a rektori verejných vysokých škôl predložili viacero pripomienok k návrhu samotnej metodiky a jej prílohám, ktoré tvoria súčasť vyjadrenia. Osobitne bude potrebné:**
 - a. zvýšiť financovanie denných doktorandov po dizertačnej skúške,
 - b. vytvoriť program podpory mladých vedeckých pracovníkov „starting grants“,
 - c. navýšiť prostriedky na mobility, ktoré sa od roku 2012 nezmenili,
 - d. zohľadňovať podmienky výchovy pre regulované povolania, ktoré musia plniť európske štandardy,
 - e. uplatniť rovnaký prístup k výpočtu koeficientu KAP ako v predchádzajúcom roku,
 - f. prehodnotiť realizáciu podpory špičkových tímov,
 - g. zohľadniť obmedzenia na existujúcom domácom pracovnom trhu pre absolventov bakalárskeho vysokoškolského štúdia,
 - h. zohľadniť nielen v procese financovania, ale aj akreditácie zložité podmienky, ktorým čelia umelecké vysoké školy, ktorých výkony sa v rokoch 2020 a 2021 minimalizujú vzhľadom na obmedzenia konania domácich a zahraničných kultúrnych podujatí vyvolaných koronakrízou.

Prílohy: individuálne pripomienky doručené zo 17 univerzít

Slovenská rektorská konferencia, v Bratislave 11.12.2020